YHTEISÖJEN TUOMIOISTUIMEN TUOMIO
14 päivänä toukokuuta 1975 *

Asiassa 74/74,

Comptoir national technique agricole (CNTA) SA, Pariisi, edustajanaan asianajaja Jean-François Péricaud, Pariisi, prosessiosoite Luxemburgissa c/o asianajotoimisto J. Wolter, 2 rue Goethe,

kantajana,

vastaan

Euroopan yhteisöjen komissio, asiamiehenään komission oikeudellinen neuvonantaja J. H. J. Bourgeois, prosessiosoite Luxemburgissa c/o P. Lamoureux, 4 boulevard Royal,

vastaajana,

jossa kantaja vaatii vahingonkorvausta ETY:n perustamissopimuksen 215 artiklan toisen kohdan perusteella,

YHTEISÖJEN TUOMIOISTUIN,

toimien kokoonpanossa: presidentti R. Lecourt, jaostojen puheenjohtajat J. Mertens de Wilmars ja A. J. Mackenzie Stuart sekä tuomarit A. M. Donner, R. Monaco, P. Pescatore, H. Kutscher, M. Sørensen (esittelevä tuomari) ja A. O'Keeffe,

* Oikeudenkäyntikieli: ranska.

julkisasiamies A. Trabucchi,
kirjaaja: A. Van Houtte,

on antanut seuraavan

tuomion

1 Kantaja vaatii 1.10.1974 nostamassaan kanteessa yhteisöjen tuomioistuinta velvoittamaan Euroopan talousyhteisö maksamaan 955 130,47 Ranskan frangia korvauksena vahingosta, jonka kantaja väittää kärsineensä sen vuoksi, että rypsin- ja rapsinsiemeniin ja näistä siemenistä saatuihin öljyihin sovellettavat valuutan tasausmaksut kumottiin 26.1.1972 annetulla komission asetuksella (ETY) N:o 189/72.

Asian tutkittavaksi ottaminen

2 Asiassa vastaajana oleva komissio väittää, että kanne on jätettävä tutkimatta, koska kannekirjelmään ei ole sisällytetty yhteisöjen tuomioistuimen perussäännön 19 artiklan ja sen työjärjestyksen 38 artiklan 1 kohdan mukaisesti tarvittavia tietoja oikeudenkäynnin kohteesta ja perusteista, joihin asiassa vedotaan.

3 Koska kysymys on perustamissopimuksen 178 ja 215 artiklan nojalla nostetusta vahingonkorvauskanteesta eikä tavallista maksuvaatimusta koskevasta kanteesta, kannekirjelmä on komission mukaan puutteellinen erityisesti siltä osin, ettei siinä mitenkään osoiteta, että olisi tapahtunut vahinkoa, mikä on eri asia kuin valuutan tasausmaksujen poistamisesta aiheutunut tappio.

4 Väitetyt epätäydellisyydet eivät ole estäneet komissiota tosiasiallisesti puolustamasta etujaan eivätkä yhteisöjen tuomioistuinta harjoittamasta valvontaansa. Lisäksi kantaja on oikeudenkäynnin aikana toimittanut kaikki tarvittavat täsmentävät tiedot.

5 Vastauksessaan kantaja on erityisesti täsmentänyt alkuperäisiä vaatimuksiaan ja vaatii yhteisöjen tuomioistuinta toteamaan välipäätöksenä, että yhteisön on korvattava vahinko, jonka kantaja väittää kärsineensä, sekä antamaan vasta asiantuntijalausunnon perusteella ratkaisun vahingon tarkasta suuruudesta

ja korvauksen määrästä.

6 Kanne on näin ollen otettava tutkittavaksi.

Pääasia

7 Kantaja korostaa, että rypsin- ja rapsinsiemeniin sovellettavien tasausmaksujen kumoamisesta asetuksella (ETY) N:o 189/72 aiheutui sille vahinkoa ensiksikin tiettyjen siemenmäärien osalta, joille oli ennakolta vahvistettu rasva-alan yhteisestä markkinajärjestelystä 22 päivänä syyskuuta 1966 annetun neuvoston asetuksen N:o 136/66 säännösten mukainen tuki, sekä toisaalta tiettyjen toisten määrien osalta, jotka oli tarkoitettu vietäviksi kolmanteen maahan ja joille oli ennakolta vahvistettu vientituet saman asetuksen nojalla.

8 Jäsenvaltiolla, joka sallii valuuttansa vaihtokurssin vaihdella yli sen rajan, johon kansainvälisessä säännöstössä annetaan lupa, oli 12.5.1971 annetulla neuvoston asetuksella (ETY) N:o 974/71 perustetun tasausmaksujärjestelmän, sellaisena kuin se oli voimassa asiaan vaikuttavien tosiseikkojen tapahtuma-aikana, mukaisesti valtuudet kantaa tasausmaksuja tiettyjen maataloustuotteiden tuonnista ja myöntää niiden vientiin tasausmaksuja siltä osin kuin kyseisen vaihtokurssin soveltamisesta aiheutuisi häiriöitä kyseisten tuotteiden kauppaan.

9 Komission asiana oli hallintokomiteoiden lausunnon perusteella todeta kyseisen tilanteen olemassaolo.

10 Tasausmaksujärjestelmä, jota ei aluksi sovellettu rasva-alaan kuuluviin tuotteisiin, ulotettiin 9.7.1971 annetulla komission asetuksella (ETY) N:o 1471/71, koskemaan rypsin- ja rapsinsiemeniä ja näistä siemenistä saatuja öljyjä ja tarkoituksena oli soveltaa sitä satoon, jonka myynti aloitettaisiin markkinointivuoden 1971/1972 alusta.

11 Vaihtokursseihin dollariin nähden joulukuussa 1971 tehtyjen muutosten jälkeen tasausmaksujärjestelmä, jota oli aiemmin sovellettu Saksan liittotasavallassa, Belgiassa, Luxemburgissa ja Alankomaissa, laajennettiin muihin jäsenvaltioihin, Ranska mukaan lukien.

12 Maksut, joita oli sovellettava 3.1.1972 alkaen ja joihin myös Ranskassa rypsin- ja rapsinsiemeniin sovellettavat maksut kuuluivat, vahvistettiin 31.12.1971 annetulla komission asetuksella (ETY) N:o 17/72.

13 Uudet tasausmaksut, joissa oli otettu huomioon 13. ja 19.1. välisenä aikana todetut kurssimuutokset, vahvistettiin 21.1.1972 annetulla komission asetuksella (ETY) N:o 144/72, joka tuli voimaan 24.1.1972.

14 Lopulta komissio poisti rypsin- ja rapsinsiemeniin ja näistä siemenistä saatuihin öljyihin sovellettavat tasausmaksut 26.1.1972 antamallaan asetuksella (ETY) N:o 189/72, joka julkaistiin *Euroopan yhteisöjen virallisessa lehdessä* 28.1.1972 ja joka tuli voimaan 1.2.1972, koska se katsoi markkinatilanteen sellaiseksi, ettei kyseisten maksujen soveltaminen osoittautunut enää välttämättömäksi kyseisten tuotteiden kaupan häiriöiden välttämiseksi.

15 Tuen ja vientitukien ennakkovahvistus, johon kantaja vetoaa vahingonkorvausvaatimuksensa tueksi, myönnettiin kantajalle 6. ja 21.1.1972 väliseksi ajaksi eli ajanjaksoksi, jona rypsin- ja rapsinsiemeniä koskevia tasausmaksuja sovellettiin Ranskassa.

16 Koska arvostelun kohteena oleva toimi on lainsäädäntötoimen luonteinen ja siihen sisältyy talouspoliittinen toimenpide, yhteisö voi olla vastuussa yksityisille kyseisen toimenpiteen vaikutuksesta mahdollisesti aiheutuneesta vahingosta perustamissopimuksen 215 artiklan toisen kohdan määräysten perusteella ainoastaan, jos kyseessä on riittävän ilmeinen ylemmäntasoisen, yksityisiä suojaavan oikeussäännön rikkominen.

17 Tältä osin kantaja vetoaa ensisijaisesti siihen, että poistaessaan tasausmaksut asetuksella (ETY) N:o 189/72 komissio rikkoi neuvoston antamaa perusasetusta (ETY) N:o 974/71.

18 Vaikka komissiolle myönnetään kyseisessä asetuksessa toimivalta todeta tasausmaksujen soveltamisen edellytysten täyttyminen, sille ei anneta siinä kantajan mukaan mahdollisuutta tehdä päätöstä tasausmaksujen kumoamisesta sen jälkeen, kun ne on otettu käyttöön, ja siinä vaaditaan joka tapauksessa, että komission päätöksen on perustuttava yksinomaan valuuttoihin liittyviä tekijöitä koskevaan arvioon, ei niihin taloudellisiin tekijöihin, jotka komissio on käsiteltävänä olevassa tapauksessa ottanut huomioon.

19 Asetuksen (ETY) N:o 974/71 1 artiklan 2 kohdan viimeisestä virkkeestä ilmenee, että jäsenvaltiot voivat käyttää valtuuttaan soveltaa tasausmaksuja ainoastaan siltä osin kuin kyseisistä valuuttatoimenpiteistä aiheutuisi häiriöitä maataloustuotteiden kauppaan.

20 Koska tasausmaksujen soveltaminen on poikkeuksellinen toimenpide, kyseinen säännös on ymmärrettävä siten, että siinä säädetään sekä tasausmaksujen käyttöönottoa että niiden voimassa pitämistä koskeva edellytys tietyn tuotteen osalta.

21 Komissiolla on laaja harkintavalta ratkaista, voiko edellä tarkoitetuista valuuttatoimenpiteistä aiheutua häiriöitä kyseisen tuotteen kauppaan.

22 Tällaisten häiriöiden riskin arvioimiseksi komission on sallittua ottaa huomioon sekä markkinatilanne että valuuttatekijät.

23 Komission ei ole osoitettu ylittäneen toimivaltansa näin määriteltyjä rajoja, kun se vuoden 1972 tammikuun loppupuolella arvioi rypsin- ja rapsinsiementen markkinatilanteen sellaiseksi, ettei tasausmaksujen soveltaminen kyseisiin tuotteisiin ollut enää välttämätöntä.

24 Kantaja väittää lisäksi, että tasausmaksujen kumoaminen asetuksella (ETY) N:o 189/72 oli ristiriidassa asetuksen (ETY) N:o 974/71 7 artiklan kanssa, jossa säädetään, ettei asetuksessa annettua lupaa voida käyttää osittain tai määräaikaisesti.

25 Asetuksen (ETY) N:o 974/71 1 artiklan 1 kohdan mukaisesti jäsenvaltiolla, joka on toteuttanut tietyt valuuttatoimenpiteet, on "lupa" soveltaa tasausmaksuja.

26 Ilmaisu "lupa" toistetaan 7 artiklassa, joka on osoitettu yksinomaan jäsenvaltioille eikä koske komission toimivaltaa.

27 Asetusta (ETY) N:o 189/72 ei tämän vuoksi voida pitää lainvastaisena asetuksen (ETY) N:o 974/71 säännösten perusteella.

28 Toiseksi kantaja vetoaa siihen, että tasausmaksujen kumoaminen 1.2.1972 alkaen oli oikeusvarmuuden periaatteen vastaista ensinnäkin, koska sillä oli taannehtivia vaikutuksia, ja toisaalta koska se tehtiin kunnioittamatta niiden, joita asia koski, perusteltua luottamusta tasausmaksujen voimassa pitämiseen meneillään olevien toimien osalta.

29 Mitä ensiksikin tulee kysymykseen taannehtivuudesta, on aiheellista muistuttaa, että tasausmaksuja kannetaan asianomaisten tavaroiden tuonnista ja myönnetään niiden vientiin ilman, että maksujen ennakolta vahvistaminen olisi mahdollista.

30 Edellä esitetystä seuraa, että tosiasiallinen oikeus vientiä koskevan tasausmaksun saamiseen syntyy ainoastaan viennin toteutuessa ja vasta sen toteutumisajankohdasta alkaen.

31 *Euroopan yhteisöjen virallisessa lehdessä* 28.1.1972 julkaistua, 26.1.1972 annettua asetusta (ETY) N:o 189/72, joka tuli voimaan 1.2.1972, sovellettiin ainoastaan kyseisestä päivästä alkaen toteutettuun vientiin ja tuontiin, kun taas ennen kyseistä päivää toteutettuun vientiin ja tuontiin sovellettiin aiempaa säännöstöä.

32 Näin ollen asetuksella ei ollut taannehtivaa vaikutusta tämän ilmaisun varsinaisessa merkityksessä.

33 Kantaja väittää lisäksi, että tasausmaksujen kumoaminen välittömin vaikutuksin loukkasi sen luottamusta maksujen voimassa pitämiseen ajankohtana, jona se oli hakenut tukien ja vientitukien ennakkovahvistusta ja siten toimivaltaisiin viranomaisiin nähden lopullisesti sitoutunut toteuttamaan kaupalliset toimenpiteet, joista se ei enää voinut kieltäytyä menettämättä antamaansa vakuutta.

34 Tältä osin on aiheellista tarkastella erikseen tukien ja vientitukien ennakkovahvistuksen osalta vallinnutta tilannetta.

35 Kantajalla ei ollut mahdollisuutta saada tasausmaksua niiden siemenmäärien osalta, joille oli ennakolta vahvistettu tuki ja joita ei näin ollen ollut tarkoitettu vientiin.

36 Vaikka tasausmaksujärjestelmän tarkoituksena on erityisesti asianomaisen jäsenvaltion hintatason suojaaminen valuuttojen epävakaudesta mahdollisesti aiheutuvilta häiriöiltä, käsiteltävänä olevassa tapauksessa on joka tapauksessa kiistatonta, ettei tasausmaksujen kumoaminen rasva-alalla 1.2.1972 alkaen merkittävästi vaikuttanut rypsinsiementen hintoihin Ranskan markkinoilla.

37 Edellä esitetystä on pääteltävä, ettei asetuksesta (ETY) N:o 189/72 aiheutunut kantajalle mitään vahinkoa niiden siemenmäärien osalta, joita ei ollut tarkoitettu vientiin.

38 Mitä toisaalta tulee niihin määriin, jotka oli tarkoitettu vientiin ja joille kantaja oli saanut vientitukien ennakkovahvistuksen, on aiheellista huomauttaa, että tasausmaksujärjestelmän tavoitteena on yhteisön säännöstön mukaisesti pikemminkin torjua niitä vaikeuksia, joita valuuttojen epävakaudesta voi aiheutua yhteisten markkinajärjestelyjen moitteettomalle toiminnalle, kuin suojata taloudellisten toimijoiden yksilöllisiä etuja.

39 Tosiasiassa edellytyksissä, jotka koskevat tasausmaksujärjestelmän soveltamista ja sen poistamista tietyllä alalla ei oteta huomioon toimijoiden yksilöllisiä tilanteita eikä näille anneta niissä takeita järjestelmän soveltamisen jatkumisesta.

40 Edellä esitetystä seuraa, ettei tasausmaksujärjestelmän voida katsoa vastaavan taloudellisille toimijoille vaihtokurssien muuttumisriskin varalta annettavaa taetta.

41 Tasausmaksujen soveltaminen poistaa kuitenkin käytännössä valuuttakurssin muuttumiseen liittyvän riskin, minkä vuoksi varovainenkin toimija saattaa olla suojautumatta kyseisen riskin varalta.

42 Näin ollen toimija voi perustellusti luottaa siihen, että niiden toimien osalta, jotka tämä on peruuttamattomasti sitoutunut toteuttamaan saadessaan vakuutta vastaan vientituen ennakkovahvistuksen sisältävät vientitodistukset, ei toteuteta sellaisia odottamattomia muutoksia, joiden vaikutuksesta toimijalle aiheutuisi väistämättömiä tappioita vaihtokurssin uuteen muuttumiseen liittyvän riskin seurauksena.

43 Yhteisön vastuu syntyisi näin ollen, jos komissio ilman, että yleinen etu tätä edellyttäisi, välittömin vaikutuksin ja ilman ennakkovaroitusta lakkauttaisi tasausmaksujen soveltamisen tietyllä alalla toteuttamatta siirtymätoimenpiteitä, joiden ansiosta taloudellisen toimijan olisi ainakin mahdollista joko välttää niiden vientisopimusten, joiden tosiasiallisuudesta ja peruuttamattomuudesta vientitukien ennakkovahvistus on osoituksena, täytäntöönpanosta itselleen aiheutuva tappio tai saada korvausta tästä tappioista.

44 Koska yleinen etu ei muuta edellyttänyt, komissio on jättäessään toteuttamatta asetuksen (ETY) N:o 189/72 yhteydessä siirtymätoimenpiteet, joilla toimijan perusteltuna pidettävää luottamusta yhteisön säännöstöön olisi suojattu, rikkonut ylemmäntasoista oikeussääntöä aiheuttaen näin yhteisön vastuun syntymisen.

45 Mitä tulee korvattavan vahingon suuruuteen, on aiheellista ottaa huomioon, ettei tasausmaksujen voimassa pitämistä ollut millään tavoin turvattu kantajalle eikä tämä näin ollen voinut perustellusti odottaa saavansa kaikissa olosuhteissa sitä voittoa, jonka sopimus olisi sille tasausmaksujärjestelmän mukaan tuottanut.

46 Suoja, jota se voi vaatia itselleen perustellun luottamuksensa perusteella, käsittää ainoastaan suojan kyseisten maksujen kumoamisesta aiheutuvilta tappioilta.

47 Koska kantajalle kuuluvan korvauksen määrää ei ole mahdollista vahvistaa oikeudenkäynnin tässä vaiheessa, on todettava välipäätöksenä, että yhteisön on korvattava kantajalle tappio, joka tälle on tasausmaksujen kumoamisen vuoksi aiheutunut sen viennin toteuttamisesta, johon sille oli 6.1.1972 päivätyillä todistuksilla vahvistettu vientituet, sekä jätettävä korvauksen määrän vahvistaminen joko asianosaisten yhteisesti sovittavaksi, tai jollei tällaiseen sopimukseen päästä, yhteisöjen tuomioistuimen ratkaistavaksi.

Näillä perusteilla

YHTEISÖJEN TUOMIOISTUIN

on tehnyt seuraavan välipäätöksen:

1) Euroopan yhteisöjen komissio velvoitetaan korvaamaan Comptoir national technique agricolelle tappio, joka tälle on 26.1.1972 annetun asetuksen (ETY) N:o 189/72 vuoksi aiheutunut sen viennin toteuttamisesta, johon sille oli 6.1.1972 päivätyillä todistuksilla vahvistettu vientituet.

2) Asianosaisten on ilmoitettava yhteisöjen tuomioistuimelle kuuden kuukauden kuluessa tämän tuomion julistamisesta yhteisesti sopimansa korvausmäärä.

3) Jollei sopimukseen päästä, asianosaisten on ilmoitettava yhteisöjen tuomioistuimelle samassa määräajassa laskelmiin perustuvat vaatimuksensa.

4) Oikeudenkäyntikuluista päätetään myöhemmin.

Lecours Mertens de Wilmars Mackenzie Stuart Donner Monaco

Pescatore Kutscher Sørensen O'Keeffe

Julistettiin Luxemburgissa 14 päivänä toukokuuta 1975.

A. Van Houtte
kirjaaja

R. Lecourt
presidentti